

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
підприємництва і торгівлі
Протокол № 2 від 1.09.2023 р.

Каріна НЕМАШКАЛО

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність 076 "Підприємництво та торгівля"
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"

Статус дисципліни обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Каріна ТИМОШЕНКО

Завідувач кафедри
підприємництва і торгівлі

Марина САЛУН

Гарант програми

Аліна ЛИТВИНЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

При переході економіки України до ринкових відносин і враховуючи значний розвиток прав бізнесу в сфері фінансово-економічної діяльності, важливим стає активна участь у своєчасному та якісному аналізі фінансового стану підприємств. Це включає оцінку їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості, а також пошук шляхів для підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Одним з основних завдань підприємства є досягнення та забезпечення відповідного рівня конкурентоспроможності в короткостроковому та довгостроковому періодах. При цьому вважається, що фінансово-господарська діяльність підприємства повинна призводити до зростання добробуту його власників та працівників. Досягнення цієї мети неможливе без ефективного розв'язання в повсякденній роботі широкого спектру завдань, таких як збільшення прибутку та підвищення рентабельності. Оцінка ефективності підприємства, як наука, вивчає закономірності та принципи використання обмежених ресурсів для виробництва корисних товарів (послуг) і їхнього розподілу серед різних споживачів.

Мета навчальної дисципліни - є формування системи професійних компетентностей щодо використання основ методів організації ефективного господарювання для вирішення конкретних економічних завдань, основаної в межах ланки суспільного виробництва – бізнесу на сучасному етапі розвитку економіки.

Завданнями навчальної дисципліни є:

засвоєння сутності ефективності бізнесу;

вивчення господарських процесів, які відбуваються у виробничо-комерційних системах бізнесу;

визначення ресурсів, які використовує бізнес у процесі господарювання, а також проведення оцінювання ефективності їх використання;

опанування методики визначення доходів, витрат, фінансових результатів та ефективності функціонування бізнесу в цілому;

опанування методичних підходів, методів, прийомів та показників оцінки ефективності бізнесу;

Об'єктом вивчення дисципліни є процеси, фактори та параметри, що визначають ефективність функціонування підприємства чи бізнес-структури.

Предметом навчальної дисципліни є методи, моделі та інструменти, які використовуються для аналізу та оцінки ефективності бізнесу. Це включає показники фінансової стійкості, стратегічне планування, управлінську діяльність, маркетингові стратегії, оптимізацію операцій та інші аспекти, які впливають на успішність підприємства.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH 5	ЗК6, СК5
PH 6	ЗК7
PH 7	ЗК8, ЗК10, СК7
PH 11	ЗК2, ЗК10, СК1, СК9
PH 13	ЗК7, СК3
PH16	ЗК11, СК6
PH19	СК9
PH 20	ЗК2, ЗК10, СК10
PH 21	ЗК11, СК6, СК10, СК11

де, ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

СК11. Здатність формувати та реалізовувати бізнес-ідеї соціального підприємництва, організовувати соціально відповідальний бізнес на основі цілей сталого розвитку суспільства.

РН 5. Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

РН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягти професійних цілей.

РН7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

РН11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

РН12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

РН13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

РН16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

РН19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

РН20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

РН21. Вміти виділити напрямки сталого розвитку суспільства, за яким доцільно формувати та організовувати соціальне підприємництво, розробляти та реалізовувати соціально значимі проекти регіонального та територіального значення.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти процесу оцінювання ефективності бізнесу

Тема 1. Поняття ефективності оцінювання бізнесу

1.1. Визначення ефективності в бізнесі

Роль ефективності в успіху підприємства. Зв'язок між стратегією та ефективністю.

1.2. Мета та значення оцінювання ефективності бізнесу

Розвиток підприємства. Прийняття управлінських рішень. Вимірювання фінансової стабільності.

1.3. Ключові показники ефективності (КРІ)

Визначення та призначення КРІ. Як КРІ сприяють досягненню цілей. Важливість правильного вибору КРІ

Тема 2. Організація процесу оціночної діяльності суб'єкта підприємництва

2.1. Значення та роль оціночної діяльності.

Визначення оціночної діяльності. Поняття та області застосування. Роль оціночної діяльності у сучасному бізнесі. Прийняття рішень на основі об'єктивних даних.

2.2. Етапи організації оціночної діяльності

Збір і аналіз інформації. Визначення ключових показників ефективності. Використання різноманітних джерел інформації. Внутрішні та зовнішні оціночні методи

2.3. Фактори успішної оціночної діяльності суб'єкта підприємництва.

Людський фактор. Роль кваліфікації та мотивації персоналу. Залучення експертів та консультантів. Використання технологій. Сучасні інструменти та програми для оціночної діяльності. Автоматизація процесів та аналіз даних

Тема 3. Критерій та показники ефективності оцінки бізнесу.

3.1. Визначення критеріїв та показників ефективності .

Відмінність між критеріями та показниками. Зв'язок з стратегією підприємства.

Вибір критеріїв, що відповідають цілям та завданням компанії. Інтеграція критеріїв у стратегічне планування

3.2. Типові критерії та показники ефективності в оцінці бізнесу

Фінансові показники. Прибуток та рентабельність. Зниження витрат та оптимізація фінансових ресурсів. Клієнтські показники. Задоволеність клієнтів Рівень лояльності та рекомендації.

3.3. Вибір та застосування критеріїв і показників в конкретному бізнесі.

Адаптація до специфіки галузі. Урахування особливостей ринку та конкурентного середовища.

Тема 4. Методичне забезпечення оцінювання ефективності бізнесу.

4.1. Визначення методичного забезпечення.

Роль та значення у процесі оцінювання ефективності. Взаємозв'язок зі стратегічним управлінням. Основні завдання та функції методичного забезпечення. Стандартизація оцінювання. Надання інструментів та методів.

4.2. Основні методи та інструменти оцінювання ефективності бізнесу.

Фінансові методи. Фінансовий аналіз та звітність. Розрахунки рентабельності та ліквідності.

4.3. Розробка та впровадження системи оцінювання ефективності.

Визначення цілей та завдань системи. Створення конкретних метрик та цілей. Застосування результатів та корекція стратегій.

Тема 5. Інформаційне забезпечення оцінки ефективності виробництва

5.1. Визначення інформаційного забезпечення.

Призначення бухгалтерської та статистичної звітності підприємства. Призначення бухгалтерської та статистичної звітності підприємства. Склад форм звітності та їх інформаційне наповнення.

5.2. Порядок використання окремих форм звітності.

Порядок використання окремих форм бухгалтерської та статистичної звітності підприємства для розрахунку показників ефективності виробництва.

5.3. Ключові показники ефективності виробництва та методи їхнього вимірювання.

Виробничі КРІ та їх значення. Визначення ключових показників ефективності для виробничого підприємства. Приклади виробничих КРІ: використання обладнання, якість виробництва, терміни поставок.

Тема 6. Узагальнюючі показники ефективності виробництва.

6.1. Визначення узагальнюючих показників ефективності.

Економічний зміст і методика розрахунку узагальнюючих показників ефективності виробництва. Показники обсягу виробництва. Показники прибутку. Показники рентабельності. Показники динаміки ефективності виробництва.

6.2. Типові узагальнюючі показники ефективності виробництва.

Виробнича продуктивність. Визначення та вимірювання загального обсягу виробництва. Врахування витрат ресурсів та якості виробництва.

6.3. Впровадження узагальнюючих показників Основні концепції електронних молів. Переваги електронних молів. Перспективи та тренди. Використані практики та приклади. Виклики та можливі обмеження.

6.4. Процес впровадження узагальнюючих показників.

Розробка системи вимірювань та метрик. Автоматизація збору та аналізу даних.

Змістовий модуль 2. Практичні та методичні аспекти оцінювання ефективності бізнесу

Тема 7. Показники ефективності використання ресурсів суб'єктом підприємства.

7.1. Основні показники ефективності використання ресурсів

Роль показників у вимірюванні успішності підприємства. Основні категорії ресурсів: фінансові, матеріальні, людські..

7.2. Застосування та управління показниками ефективності

Показники ефективності використання матеріальних і паливно-енергетичних ресурсів. Показники ефективності використання трудових ресурсів. Показники ефективності використання основних виробничих фондів. Показники ефективності використання фінансових ресурсів.

Тема 8. Фінансова звітність суб'єкта підприємства як база оцінювання ефективності.

8.1. Роль фінансової звітності в оцінці ефективності

Поєднання фінансової звітності з іншими методами оцінки. Основні завдання оцінки ефективності. Визначення фінансового здоров'я підприємства. Оцінка прибутковості та ризиків..

8.2. Ключові фінансові показники для оцінки ефективності

Показники ліквідності: поточне співвідношення, швидке співвідношення. Оборотність активів та запасів. Чиста рентабельність та рентабельність активів. Рентабельність власного та загального капіталу.

8.3. Роль фінансової звітності в плануванні

Використання фінансової звітності для розробки бюджетів та планів. Постійне оновлення стратегій на основі фінансового моніторингу.

Тема 9. Оцінювання економічної ефективності бізнесу

9.1. Ознаки економічної ефективності.

Визначення поняття ефективності в контексті економіки. Різниця між ефективністю та ефективністю виробництва. Значення економічної ефективності для бізнесу. Вплив ефективності на конкурентоспроможність.

9.2. Основні методи оцінювання економічної ефективності

Вартісні методи. Рентабельність капіталу та проектів. Собівартість одиниці продукції та послуг. Нефінансові методи. Внутрішні процеси та оптимізація виробництва.

9.3. Чинники впливу на економічну ефективність.

Внутрішні фактори. Управлінські рішення та стратегії. Ефективність використання ресурсів. Зовнішні фактори. Стан ринку та кон'юнктура. Зміни у законодавстві та економічному середовищі..

Тема 10. Соціальна та екологічна ефективність бізнесу.

10.1. Оцінка соціальної ефективності виробництва.

Сутність соціальної ефективності виробництва. Принципи оцінки соціальної ефективності виробництва. Методика оцінки соціальної ефективності виробництва.

10.2. Оцінка екологічної ефективності виробництва.

Сутність екологічної ефективності виробництва. Принципи оцінки екологічної ефективності виробництва. Методика оцінки екологічної ефективності виробництва.

Тема 11. Оцінювання економічної безпеки бізнесу.

11.1. Означення економічної безпеки.

Визначення та поняття економічної безпеки бізнесу. Взаємозв'язок економічної безпеки та сталого розвитку.

11.2. Роль економічної безпеки для бізнесу.

Захист від фінансових ризиків та нестабільності. Збалансоване управління ризиками та можливостями..

11.3 Оцінювання та управління ризиками.

Методи оцінки ризиків. Аналіз SWOT. Визначення імовірності та впливу ризиків..

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Аналіз та практика: ефективність оцінювання бізнесу в реальному світі.
Тема 2. Завдання 2.	Обговорення переваг та викликів впровадження оціночних практик.
Тема 3. Завдання 3.	Визначення напрямків оцінювання ефективності бізнесу.
Тема 4. Завдання 4.	Дослідження організаційного та методичного забезпечення оцінювання ефективності бізнесу
Тема 5. Завдання 5.	Вибір інформаційного забезпечення оцінки ефективності бізнесу.
Тема 6. Завдання 6.	Розрахунок ефективності функціонування бізнесу за допомогою узагальнюючих показників
Тема 7. Завдання 7.	Оцінка та управління ефективністю використання ресурсів на підприємстві: практичний аспект
Тема 8. Завдання 8.	Розрахунок ефективності використання ресурсів
Тема 9. Завдання 9.	Оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Тема 10. Завдання 10.	Оцінювання економічної ефективності бізнес-проектів підприємства.
Тема 11. Завдання 11.	Оцінювання економічної ефективності бізнес-проектів підприємства

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 - 11	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою
Тема 1 - 11	Підготовка до практичних занять
Тема 2, 4, 9, 11	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань
Тема 3, 4, 6	Підготовка презентації
Тема 6, 11	Підготовка до колоквиуму

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, 3, 4, 7), проблемна лекція (Тема 1, 3, 7, 11)).

Наочні (демонстрація (Тема 1-11)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 11), презентація (Тема 3, 4, 6), кейс-метод (теми 4 , 10); дебати (теми 2, 6, 10); ділові та рольові ігри (теми 3, 9)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Індивідуальні навчально-дослідні завдання (35 балів), письмова контрольна робота (10 балів), колоквиум (20 балів), есе (15 балів), презентації (20).

Семестровий контроль: Залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Пилипенко С. М. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс] / С. М. Пилипенко // Глобальні та національні проблеми економіки : електронне наукове фахове видання. – 2016. – №10. – С. 452-456.

<http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12496>

2. Економіка підприємства. Збірник засобів діагностики рівня професійних компетентностей [Електронний ресурс] : навч.-практ. посіб. / М. В. Афанасьєв, І. Я. Іпполітова, Н. В. Лепетюха [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (1,47 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. - 333 с. : іл. - Загол. з титул. екрану. - Бібліогр.: с. 331-333.

<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22559>

Додаткова

3. Оцінка ефективності бізнесу. Метод. реком. до практич. завд. та семінар. занять для студ. спец. 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" освіт. прогн. "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" 1 (бакалавр.) рівня <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25705>

4. Кобозєва К. В. Порівняння методів оцінки ефективності інвестиційних проєктів / К. В. Кобозєва // Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції докторантів, молодих учених та студентів, м. Харків, 28 квітня 2017 року. – Х. : ФОП Панов А. М., 2017. – С. 571 – 576.

<http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/16471>

5. Матвієнко-Біляєва Г. Л. Оцінка ефективності підприємницької діяльності [Електронний ресурс] / Г. Л. Матвієнко-Біляєва // Глобальні та національні проблеми економіки : електронне наукове фахове видання /

Миколаївський нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. - 2018. – Вип. 21. – С. 327-330. – Режим доступу до журн.: <http://global-national.in.ua/issue-21-2018>.

6. Тимошенко К. В. Технологія стратегічного управління підприємством / К. В. Тимошенко / Modern research in world science. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. - Lviv, Ukraine. 2022. – Р. 1179-1185.

<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28729>

Інформаційні ресурси

7. Coursera. Business Analytics with Excel: Elementary to Advanced. <https://www.coursera.org/learn/business-analytics-excel>